

دوازده سپداره‌ی پیداد

عبد القادری ده‌باغی

لایه‌کوهه بهره‌و پیری ده‌چوونو له ژیر دهستی و مهینه‌ت رزگار دهبوون.
به‌لام دوزمنانی نه‌تهوهی کورد له سه‌ر هه‌مویانه‌وه ریویه‌پیره‌ی پر فتیکی
به‌ریتاناو نه‌مپریالیستی تازه‌کارو به‌ده‌سه‌نات و هاری نه‌مریکا پینکهاتنی نه‌و
کوماره‌یان به دزی به‌رژوه‌ندی و قازانجی خویان ده‌نافی و قوله
چوماخه‌کانیان که‌وتنه پله فاشه و تووییو هانايان بُو ناغایان بردو گونی
کاربه‌ده‌ستانی له‌نده‌نیان به دروو بوختان پر کرد.
همه‌ره‌زا شای تازه‌پیدا که‌وتیوی دیکتاتور خه‌وی لی زراو ٹارامی لی
هه‌لگيرا. ده‌یان سیخوری پسپور. که به ناوی روباری (تايمزی) له‌نده‌ن

له سالانی ۱۳۲۴ و ۱۳۲۵ ای هه‌تاوی ۱۹۴۵ و ۱۹۴۶ ای زاین به‌شیکی
زوری کوردستانی ئیران له‌چنگی زورداری و مله‌هوری حمه‌ره‌زا شا
رزگاری هاتبوو. کۆماریکی ساواو نازیز ده‌یویست به هه‌موو هیزو
توانایه‌وه کوردستان به‌ره‌وپیش بیات و به‌تیشکی پیروزی زانست و بیرو
باوه‌ری پیشکه‌وتخوازانه. به له‌به‌رچاوگرتقی هەل و مەرجی ولات و داب و
نه‌ریتی تایه‌تی نه‌تهوهی کورد به ناوی له میزنه‌ی بگات..
ئالائی پیروزی کوردستان ده‌شەکایه‌وه و گەلی کورد له ژیر سیبیه‌ری پر
پیت و فەری ده‌حه‌سایه‌وه. روله دلسوزو به ئەمەکه کافی کورد له هه‌موو

سیخوره کان به ناوی «ثاموزگاری کمر» دههاتنه گرتوخانه و به زمانی چهورو لووس به دورماندا دههاتن و ثاموزگاری بان دهکردن. ثوانهی حمزیان له ژیافی ناخیزان و هولی پرکردن گیرفایان ببو ته سلیمان ببوون، بهرهو زیانیکی تازه ده چوون. ثوانهی بو ژیافی شمه ره فمه ندانه ژینی نیو گرتوخانه و ته نانهت رویشتنی سه ردارانه بان هه لیزارد. مانهوه. له سه رده مهدا نزیکه (۶۰، ۷۰) که سی له گرتوخانه شاری سه قزدا ببوین (۹) که سیش له گرتوخانه شاری بوكان. له نیو گیراوه کافی سه قزدا هه موو جووه که سینکی تیدابوو، مهلا شیخ، مووجه خور. بازرگان، جووتیار، کریکار، زوریه بان پاش یهک دوو مانگ به دهسته بهری سیخوره کان بهره للا کران و ریزی خه باتیان به جی هتیشت و بریکیان خویان له داوین دوژمن هاویشت.

به لام ثه و تو که سهی بوكان هه موویان له نیشمانپه روه رانی وریا و روونا کبیری تایله فیزوللا به گیبوو که ٹاغاو خاوهن گوندو سوارچالکو تازاو جوامیزی بون هوی ثه و که نهونتو که سه بان به جویی له بوكان دا هیشته وه ثه و ببوو که دهیانه ویست به ههر شیوه یهک بويان بلوی هه لیان خله تیتن. به لام به هوی خوپاگری سالاره پیاوی تایله، شه هید «نه حمده خانی فاروق، هیچ کامیان ریگای شمه فیان بهر نه داو خه بانه تیان به نه ته وه نه کرد. کاتی دوژمن زانی ناتوانی ورهی ثه و قاره مانانه نزم کاته وه، دلنيابو و که ئه ویندارانی نیشمان له روگمی وفا روو ورنانگین و مهحوی ناسا که

ده فه رموی:

درسی عشقی من له کن پهروانه يا بولبول ببوه،
بیگمی یا نیگمی هر مهشق نوستادی ده کم

ریگای نه بزی و قاره مانی بمناده و به مرگی زانی که ثوانه خو سووری خویان خه وی خوش له چاوی زورداران ده سووتیق به لام شا ده زرین هشت کس له و تو که سهی هینایه سه قز ثوانه کین؟. بُهه تا ییستا ته نانهت له لاین میرات گرانی سیاسیو ریوارانی ریگای خویشاویو پیروزیان شتیکی نهونتو که شایانی ئه وانه بی لا پهرهی میزووی پی نه بزه نگاوه؟ دهمه وی تانه مردووم ئه ونده که بشی له ببرهه ریه کام سه بارهت بهو سه ردارانه که له سیداره بیدادی ریزی بیهی نه گریسی ییستیدادیو نوکدری نیکوشان و نه بزیو فیدا کاریو

ـوی ر ویزکه ری تایله قی له دهربارو دهورو بهری شادا کوژیان به ستبوو. همون دزه کانیان باسی ئاوه دانی و بهره ویش چوونی ئابوری کورذت ندو داموز راندی فیزگهی کوردی و بلاوبونوهی فرهه نگه و قونکوزو ده رچوونی روزنامه و گوشارو باش بونی گشت لایه نه کانی کئمه نایه قی بان له گهل جنبوو بختان راده گهیاند.

هر ثه و بهره ویش چوونو پیشکه وتن خوازی بیو هر ئه و خوش بستهی گهل به پیشه و او کومار ببو به هوی ئوه که دوژمنانی زوناکی و بهخته و هری به پله ده س به کاربن و بناخه بی پرمیز و فیدا کاران و نویندارانی بخنکیز و ریشهی ده ریت.

بُو گهیشت به ئاره زووی گلاؤیان له سه رهندو ثاموزگاری به له میزنه کهی چه وسیله رانی دنیا «دوو بهره کی پیک بیه و سه روه ری که» سه روک عه شیره ته خو فروشہ کانیان همل خله تاندو دلخوشیان دانهوه به شیرینی شه کر تالاوی کورد فروشی و نوکه ریان به گهروودا کردن.... داخی گرام فیلبازی و ده سیسه گهل سیاسی و همل و مهرجی زه مانیش به قازانچی ئوان، به زیافی بهرهی پیشکه و تخواز هه لسوراو دوسته بیگانه که شه ئه ده م قزه ببو.

هیشتا سالی به سه رهندو کوماری نازداردا تینه په ریبوو که سویا تبالنجی و دزی روونا کبی تیران ههلى بوهه لکه و هیرشی هیناو کوماری ساوا له هر چوار لاوه گه مارو دراو خائینان و خو فروشانیش که وته جو ولا نه وه سه ما به چه شنی پواز له بین دهستی نه مامی تازه روواودا هه لچه قین. ئه وانه زور هوی دیکه ش بونه هوی ئوه که کوشکی هیواي کورد به روواللت رووخا، روزی کور دستان به تهمی مهینه ت گیاراو گرتوخانه کانی پاشایه قی له فیدا کاران و تازادی خوازان ئاخندران. کالایه کی نوی که وته بازاری کور دستانه وه، ریزایکی تازه هاته پیش نویندارانی نیشمانه وه، يا رویشتنی سه رکورسی سیداره يا ئاخنینی گیرفان له دراوه پاره و دانیشتی بان کورسی ئیداره يا دوور که وته وه له ئامانج و پشت هه لکردن له نه ته وه خو خه ریک کردن به زن و مال و کوکردن وهی پبول و سامان و ماله سی ریانه بکی سه بیرو سه مه ره ببو... پیشموا له لورکه کی شه ره فه و داواي هه لیزاردنی ریگای فیدا کاری ده کرد. دوژمنانی نه ته وه که مان هه ولیان ده دا به هر نرخ و به هایه کین واز له ئامانج بین و خوشی زیان بُو ژیافی دوا روزیان پیک بین.

- ۷-ئەممەد خان شەجىعى (شەنگە)
- ۸-شىخ ئەمین ئەسەعدى ۹-شىخ سەدىف ئەسەعدى
- ۱۰-عەلى ئاغا جوانەردى ۱۱-رەسول ئاغا مەحمودى (بىرى عەلى ئاغا)
لېرەدا ئەو پرسىارە دىتە گۆرى، بۇچى شارى سەقزىان بۇ
خنکاندى رۇلە بە ئەمەكە كانى نىشتان ھەلبازارد. ئەو يازدە كەسە كە
بەدەستەي سالار ناو دەبران بەر لە پىشەوا لە سىدارە دران؟.
- ھەلبازاردى شارى سەقز بۇ ئەو جىنایەت دوو ھۆى ھەبوو:
ھۆى سیاسى: لە سەرددەمى كۆماردا ئەندامەتى حىزب و پىشەرگەيەتى
لە ناوجە رىزگار كراوهەكاندا بە ئاشكراپوو. بەلام لە سەقزو بانە و سەندا،
رىتكخراوهەكان بە نەتىنى دامەزراپوون... وە لە بەر ئەوهى شارى سەقز
ئەركى قورسى ئاكاداركىرىدى حىزب لە پىلان و دەسىيە ئەذۇمىن چە لە بارى
سیاسىوچ لە بارى نىزامىيەت بە ئەستۇو بۇو.
- سەرە راي ئەوهەش نوخىتەي پىۋەندى بانە و سەنەش بۇو فیداكارىيولە خۇ
بوردوو بىو نەتىنى كارى رىتكخراوى سەقز دۈزمىن ھەراسان كىرىپوو،
دەبەويىت بەو جىنایەت، ھەزاران ئەندام و لايەنگىرى حىزب پەزىوانو
دىلىارد بىكانەتەوە...
- ۲-سەقز دەروازەى كوردىستان و ئازەر بايجانە .. ھەر رووداوى لەوىدا
تەئىسەر دەخانە سەرشارە كانى ئەو ناوجە پان و بەرييانە ئەو ئاۋەش لە مىزبۇو
رژابوو .. (شەرىف الدولى) قاجارى حەمەللەخانى تىلە كۆرۈپ سەقزە سىدارە دابوو، وەك
بانەنى ھەر لە چىمەن بەدىھەن شارى سەقز لە سىدارە دابوو، وەك
شاپىرىتىكى ئەو سەرددەمە دەلى
- كۆنە پىلم حەقاىقى دەرم
سەر گۆزەشتە نەزىزىلەپى سارم
- كوا قەدهم خىر بە دەستى كى ونبوو
ئىلى گەلباخى بۇ سەرپۇن بۇو
تىلە كۆنە بەكى كروان كىز
باقيە نەقلى دارەكەرى سەقز
- بەلام بۇ حوكى لە سىدارەدانى ئەو قارەمانانە كە لە ۋىز فەرمانى

سەربەرزىيان بۇ نەتەوهى خۇيان تۇمار كرد، بىووسەمەوە لە گۆڤارى ھېزىاي
(كاروان)ى بەریزدا بلاۇي بىكمەمەوە دىسانەوە وەك بانگەواز بە بەرەي
لۇانى پۇنگە بىشتوو بىتەم و لىيان بىارىمەمەوە كە ھەولى ڈىانەوەي يادى ئەو
جوامىزىو قارەمانانە بەدن كە وون ناون يان خەرىيەكە لە بىر بىجىتە وە...! وە
وەك دەزانىن پاش روخانى دام و دەزگائى رەزاشا كوردە دىلەكان .
گەرتۇخانەكان و دوور خراوهەكانى شاران بەرە بەرە ولات گەرانوھە.
بە داخەمە نەزمى دەرە بەگايەتى ڈىابەھە و گىشت ناوجە كانى كوردىستانى
ئىزان بىچىگە لەشارى مەھاباد بۇو بە مەيدانى دەسەلاتى بى ئەم لاولاي
خانو ئاغا و بەگى. بەلام لە لايەكى دىكەوە بە ھۆى ھەل و مەرجى لە بارو
رۇوداوه پە سوودەكانى جىھانى بەوە كە ھاوبىيەمانانى ئەو رۆزە دەسەلات
دارانى ئەمەر گەزگىنى ئازادى گەلان و ماق ئىنسانىان پەيتا لە راگەيەنەرە
گىشىتىكە كانىانەوە بىلاو دەكردەوە و بە شىعرو گوتارو رۇزىنامە و گۆفار، يارمەتى
جۇلانوھە ئازادى خوازانەيان دەدالە و قۇناخەدا لە مەھابادى لە تالانى و
بىرىو حەشايير بە ھۆى (قازى محمدەد)وە پارىزراو كۆمەلەي ڈىانەوەي كورد
پىڭ هات لە پاشان ھەر لە بەر، چاۋگىتنى ھەل و مەرجى نىو نەتەوايەتى
ناوى گۆزىداو بە ناوى (حىزبى دەيكەرەكانى كوردىستانى ئىزان) ھاتە گۆزەپانى
ژيان و كۆمارى پىڭ هيتا.

دۈزمىنلى ئەتەوهى كورد بە هاناي كويخا دارو دەستە كۆشكىشىن و
بەرۋەلت شاهەن شاکەيانەوە ھاتى و بە پىچەوانەي گىشت قانۇن و ياسا كانى
ئىنسانى بەوە. ماق كوردىيان پىشىل كردو چراي ھىوابىان كۆزاندەوە پىشەواو
رۇلە بە ئەمەكە كانى نە گەرتۇخانەدا لە ھۆدە دەرگا بە سترادەكاندا بە بى
رە چاۋگىتن ئەننەت قانۇنەكانى خۇيان (دادگاھى) كرابىن. ئەوانە كى
بۇون؟!

تاقىمى ھەۋەلى زىندانى شارى سەقز كە بە يىدادگاھ نىزامى شىادران
بىرىتى بۇون لە:

- ۱-ئەممەد خان فاروق - سالار-
- ۲-مەو لاخان، مە تىن (بىرى سالار)
- ۳-مەممەد خان دانش وەر (بىرى سالار)
- ۴-عەلى خان فاتح
- ۵-مەممەد بەگ فەيزوللا بەگى
- ۶-جەسەن خانى فەيزوللا بەگى

وتوویزی کردبوو به لام لو شده و له نیو نهو تقهدا کی بیستی؟!
هر له کان هاواره که بدا بر گولله که و کوزرا.

به کوشتنی سرله شکر نهمن پاشاوهی هیزه که تسلیم بونو و به تسلیم بونی
نهان پاریزه ران شاریش ورهیان بودا. له گزنگی به باندا شارگیارا
به داخمهه تالان کرا.

سalar له تالان کردن و زولم و زوره و دلگران بونو به بیانوی
چاوینکه و تی خزمایی و هاته گوندی به کشه و بوزکرینی شمشک هاته بوکان و
له موندا بونو که هدوه جار نوینه ریکی (ژلک) چووه چاوینکه و تی
بریاریان داکه سه بارهت به پهبوهندیو نهندامه قی پیشنا (بکری) پاش چهند
مانگی نوینه ری کومه له سویندی داو کومیته هی فیزو ولا به گی سه قزی
پی نه سپرید را.

دلسوزی نهو سی برا به نهمه گه و خزمایان هه مونو ناوجه هی گرته و هو له
پیک هاتنی کوماردا نهوانه به نه فسدری (شانازی) هه لبزیر دران،
له گرتلو و خانه شدا سالار بونو چهشنه نازایه تی
نواند که تنانهت سروکی دادگاکش خوشی.

دهویست نهو شیوه دادگاکاهانه له قانونی نیزاندا به (محاكمات صحرائی)
ناونلزو نو قازیه کافی به گشتنی نه فسرنو له هودهی بستارو بی ناگا
داری خه لک و به نیپنی نهو حکومه هی که حکومت پیان ده سپری به بی
زیادو کم به کاری دینی، سره کی دادگاکی سه قز سه رگورد (عملی نه کبار
ضرغام) بونو، که وهک خه سره و زوزبه هی شهید به کینایه ده ناوی ده با له
دهس پهروه رده کافی سرله شکر (ارفع) که نوینه ری نه خجیله برنت ویس له
سویانی نیزاندایه ناویرا پایه و پلهی سرکه و بوو به وه زیری (دارانی)
دواجار که خانه نشین کرا و ابزام هر له لنهنهن مرد، ثینسانیکی نه و
سردهمه ناره قخزو و چه قوتکیش و لقی مسله ک بیری جار راست بونو،
دلبریو بینا کیو فیدا کاری سالار نهوى والیکر دبوو که ناشکرا گونی نه گهر
به ده س خوم با هرگیز نهو شیوه پیاوانم نده کوشت..!!.

شهوی ۲۶ی ره شه مهی ۱۳۲۵ی هه ناوی ۱۹۴۶ زانین له شمه
شوومه ره شه کافی میزووی کورده له سه عاتیکی پاش نیوه شهودا نیمه بان له
نهو هه ستاند شه هیدان شیخ نه من نه سعده دی که س نه زایو علی ناغای
جوانه ردیو ره سوول ناغای برای که له هوده که نیمه نووستبونون
وه خه بریان هینان، ستانیه که «غرب دفتری» گونی:

نهو سی نه فرهه بونو سه فه ده چن و باشمکیان هه لگرن و بچنه هودهی
دهسته سالار نیمه حه پهسا بونو و دهمان بیوه تاق چرا به لام شهید
شیخ نه من گونی: جه ناب نیمه هر نهو روزه به رگی پیشمه رگایه نیمان

له برکرد خومان بونو جووه سه فه ری حازر کردبوو لیقه و
سرینه کنی هه لگرت و گونی فرمو .. دوو سه عانی شهودی مابوو
به چریهی پای سهربازی چاودیتری له خه راچله کیم .. سهربازه که ده گریا و
فرمیسکی (۷) به گوتایدا دههاته خوار .. پرسیم چیه؟!
گونی: کونیم بونو شیخ نه من، نهو (۱۱) یازده که سه له سیداره ده دهن
نهو و شهیه وهک خه نجهه کاری کردو تزوویه که له شمدا هات،
ماوهیه که وشك بونم سهربازه که گونی نیوه مه ترسن و دلخوشی
دامهوه .. !.

خوله میشی سه راگری من گله کم لادا کتری به کم له سه دانا،
خهو له چاو تراو سه تان بیرو پرسیارو بیره و هریم که وهه میشکه وه،
چه گرده کم داگیرساندو له دهربایا من گنی خه یال دا مدهم ده کرد. له رزینکی
نهی جه رگی ده تزا ندم جه گرده که به ده ستمه ده دله رزی. و همان ناغای
حاجی که ریم ناغای که له گدل باوکی گیرابونو و له ته نیشت منه ده نووستبونو
په لامارم دا، به لام نه و نده. خه وه که قورس بونو وه خه بونه هات (عملی
که ره می ژاندارم) که به چه کی حکومه ته وه هاتیوو ریزی حیزب له خه و
نه ستاو بهزار اووه که هلویی به کهی پرسی . داشی چهس؟ ج خه وه ره؟
وه لامی من نتوکی فرمیسک بونو که به بی و شه و رسته گشت کاره سافی
راده گه باند، هه ستاو هانه لام و (عبه گولی) قفسایی خه بونه کرده وه،
(سه بید کامیلی نیامی) شاعیری پایه بورز له سه رجیگا که تلاي وه و
وه خه برهات .. کونیمان بستو و به ریزه هی نه سرین ده دواين، (۱۱)
سالاره پیاو (۱۱) قاره مان (۱۱) هاواری دلسوتاوی کورستان (۱۱)
روله هی گیان بازی نیشان له هوده که نه زینداندا بی هست را کشا بونو،
نازام چه ندهی مانگ بونو؟ به لام من گشمو ولاقی رووناک کرده وه
تارمایی مهلا یاهلو دوو سهرباز دیاری دا که هاته پیش. زانیان مهلا که
(حاجی مهلا غه فوری) نیام جومعه يه. لیان مه علوم بونو که بونو وه سیت
نوویسینی شه هیده کان هاتووه ، ده رگای ژوره که مان کرایه وه و (گروهان
حسین مورادی) که کوردو خه لکی (سن) بونو هاته ژوره وهک (بی) ناو
ناو ده لرزی له حیرسی خوی لیوی ده کروشست. ره نگی به ریوه وه نه مابوو
دایه پرمی گریان ، ده نگی (ناغای سالار فرمومو) له نیو دالانه که دا
ده نگی دایه وه. سالار به پلیکانه دا سه رکه وه و زوری پی نه چووه هاته
خواری ده ره جه داریک و ده سهرباز دهوریان گرتبونو له نیو حوشه که
ده نگی به شیوه هیک سامانه که رزکرده وه فرمومی : کورینه نیمه له ریگای
نازادی و سه بخوبی کورستان له سیداره ده درین به لام روزی که له شیری

شەشم : حەسەن خانى فەيزوللا بەگى كورى جەلال بەگى نامۇزىسى سالارو خاوهنى گۈندى - كانى نياز - لە (٥) پىنج كيلومەترى باكىرى شارى سەقزبىو . . ئەم شەھىدە گەرچى ئەندامىتىكى تىكۈشىرە بە كەلكى حىزب و زوربەي زۆرى پەيام و نامە خەبەرى كۆمەتىئى ئەنلىق سەقز لە مالى ئەو لە گۈندە كەيدۇرە دەگىشتنە مەھاباد بەلام وە كور قاو بلاو بۇ لە جىاتى حەسەن خانى فەيزوللا بەگى خاوهنى مولىكى (پەچە سورۇر كوجە تەلا) كە دەولەمەندو يىست هەزار تەنە ئەو سەردەمدە بەرتىل دابۇ ئەو چووھە تەورىزۇ خانۇۋە كىيى كېرى تاچەندىسىلى بە كوردستان دانەھات بۇراستى ئەو دەنگۈزى بەلگەيدە بەدەستەوە نىھە بەلام لە بەرتىل خۇزى و بىتۈزۈدىنى كاربەدەستانى دەسەلات دارى ئىرانى بە دوورى مەزانىن ، وىنەكى بەچاۋ يېزراوى خۇم كە بە سەرەتائىكى وايە دەگىزىمەوە . دوو مانگى دواي شەھىد بۇنى ئەوان مەنيان بىرە زىندانى ورمى لەوي كاپرىايدەكى (٦٠) سالەدى بەناوى (ئىراھىم خەللىك) لى بۇو كە نزىكىدى حەوت مانگ بۇ گىرا بۇو تاوانىكەيشى تەنبا ئەو بۇو كە ناوى ئىراھىم خەللىك كە پىنەچى و پېرىپاۋىتكە بە تاوانى هاوناوى لە گەل ئەمدا نزىكەي سالى كىراو بە هەزاۋە زەممەت رىزگارى بۇو . . دەسەلات دارانى ئىران چاۋىيان لە بەرتىلەو هەزاران ناخەق سەركەتووھەو و هەزاران حق پىشىل كراوه .

حەدوتەم ئەممە خانى شەجىعى - شەنگە - كورى رەشە خانى تۈركەن كەندى لە بەنەمالەتى فەيزوللا بەگى بۇو كە باوکى لە ئىزىكەن و خۇشەوستانى سەردارى شەھىدى بۆكەن و لە سەرفەرمەن ئەو نازناوى (شجىع السلطنة) ئىپى بە خىشرابۇو . سوارچاكتىكى جوامىرۇ ئەوەندە جوان چاڭو بەرپىزبۇو كە (شەنگە) ناوبانگى دەرچووبۇو ، ئەمېش وەك ھاوارىي ئىپاوانو كەنەن كەنەن كۆمەلەنى خەللىكى لە خەوا راپەراند .

ھەشەمەن كەس شىخ ئەمبىي ئەسەعدى كەس نەزافى بۇو ، شىخ ئەمین لە بەنەمالەتى شىخخانى كەس نەزان كە لە چەند گۈندى سەرشىبىي سەقز لە ناوشارىش بە نازناوى ئەسەعدى بە ناوبانگى و پىاو ماقولى وەك حاجى امين الاسلام (صدر العلما) و حاجى (شجىع) يانلى ئەلگۈتوو كە حاجى شەجىع بە ئازايەقى و جوامىرۇ ئىباكى و دلىرى بە ناوبانگبۇو . بىرآكەورە شىخ سەدىق شەھىدە شىخ ئەمین دەلمەندى يەكى تايەقى بە خۇيىندەۋە كېتىپ گەل حقوق و قانون ھەبۇو بە بېرىھە تېۋە كە زوربەي قانۇونە كانى ئىرمانى لە بەربۇو ، وە تەنانەت لە موحامى - پارپىزەرە كانىش

ھەزار سالى مەريشىكى دىنىي . . . بە خۇواتان دەسپېرم . بىزى كوردو كوردىستان ، بىزى پىشەواي ئازىز ، لەو زىاتر رېڭىيان نەدا لە حەسار بىرىدەنە دەرى . دواي ئەو عەولا خانى بىرای و ئەويش بە قارەمانەتىمە دەنگى ھەلبىرى درووسمە كافى دووبات كەردهو ، عەولاخان بەدەست زاستى و ئەنگىبىي و نەرسى و بىن باكى بە ناوبانگبۇو . لە ھېچ شەپىشكە دا تا سەركەوتىن لە سەنگەر ھەلنى ساوه و گۆللەيشى كە متى بە خەسار چووھە ، كاتى لە دەروازە ئىزىدان چووھە خىبان و تاپاى سىدارە نزكە ئىشىرانە خەللىكى سەقزى وە خەبەر ھەتتا . دواي ئەو حەممە خانى بىرای سالار كە تەمەنلىقى لە سى (٣٠) سال ئىنپەرپىبوو لە سوار چاكى و جوان چاكى دا بە ناوبانگبۇو ، لە ئىتۇ خەوشى ئىزىدان دا ئەو شىعرە فارسى يە خۇيىندەوە :

(منصور وارگر بىرندىم) بە پاي دار
مردانە جان بىدەم كە جەھان نىست پايدار

وانا : «ئەنگەر بەويىنەي مەنسۇورى ھەللاج ھەنە پاي سىدارەش بىاوانە گىان دەدەم دەزانم دىنا بۆكەس تاسەر نامىنى . . . ! چوارم شەھىد عملى خانى فاتع كورى سەرتىپ و خاوهنى گۈندى قەلەندەرەو نەتايەھى فەيزوللا بەگى بەنە ئامۇزىسى سالاربۇو . پىاپىتكى بەزىيەك و تېۋەشاوه و ھېمىن و ژىرو خۇيىندەوارو جىڭكەي رېزى كۆمەلەنى خەللىك و جوامىرۇ بە شەرەف و سۇوتاوى ئەوينى نىشەمان و ناشقى خەللىك و ھەر دو چىاى كوردىستان بۇو كە گىشت لى پىرساوانى مات كەردىبۇو ، لە راستى دا دەولەقى شا ھەرگىز نەيتۋانى و نەي وىرَا تەنانەت لەپەرەيەكىش لەو پىرساوار و وەلمامانە بلاپۇكەنەمە . . چۈنكە ھەمروى بەلگە ئىرمانى و ئازايەقى ئەو شەھىدان بۇو .

پىشىجەم حەممە بەگى فەيزوللا بەگى كورى باباخان بەگى يەكشەمە بۇو كە لە سوارچاكتى و ئازايەقى و ئەنگىبىي و میواندارى بە ناوبانگ و خۇشەويسىنى چىنى وەر زىرۇ جوتىارو ھەزارو نەويسى دەولەمەندان بۇو ، گۈندەتكىي چىكۈلە ئە دەوازىدە مالى ھەبۇو كە ناوى - قارەوا چووکە يە بەلام بەو وەزىعەش لە بەر ئازايەقى و بىن باكى زۇر جار لە گەل بەنە مالە دەولەمەندى حاجى ئىلماق ئىۋان ئېكچووه و ناچارى كەردىوون كەنەسلىسى بىن .

نه خوشخانه که وت. سر بازه کان به دلی پرله خوشویستیه و ناگایان له کاره سات ببو به لام هیچ کامیان دلیان نه هات دلی ریبوری رینگای نه هات بشکنن و نیمهش ناویزافی ببوین و به هنیسکی گریانه و ماجیان ده کرد و به فرمیسکی چاوان رومای قاره مانانه شیره پیاوی دوزن شکنیان ده شوری به وه، سرگورد ضرغام خوی هاته خواری و به پهله و به زمانی خوش جونی کردینه و ده رگای ژوره کهی نیمه یان داخته. و هختی ده گاهه نزیکی مهیدان نایفه نه سعده دی به گریانه وه دهنگ به رز ده که نه وه به لام شیره کوری سفر وه که هوری به سام ده گرمیتی: که مس بو نیمه نگری زیان به دیبل باهخی نی به.. رینگامان راست و حقه.. بزی کوردو کوروستان. بزی پیشهوا!

ده هه مین که مس عملی ناغای جوانمردی سر رونک عه شیره تی گه ورکی سه قربوو.. گه رچی نه خوینده وارو مه کدب نه دیبو ببو به لام نیسانیکی نازاو نه ترس و دهوله مهندو خاوهن قوتا خ و قسه زان و نوکه بیتو له عجمم بیزار ببو، نه نانه ت رینگای به چرچی و فه قبری عجمم نه ده دا که له گونده کافی کاسی یان سوال بکهن، له سر نه وه گرتیان و هینایانه سه قرق لی یان پرسی بز ناهیلی عجمم یته گونده کانت؟ لوهه لام دا گونی: سوالکه ری عجمم که له لای نیمه مرد ده لین گهنجینه وه کوئله وه ببو و کورد کوشتو ویتی منیش. هزار بار قانونی تارانتان بز بیتم بز لیه نای سملیتن! جا شهر له شیف و ئاشتی له خرمان نه ده چمه مولکی عجمم نه عجممیش یته مولکم. دهیانه وی پرسیاری دیکهی لی بکهن ده س ده کا به گیرفانی و پیشج سه ده نه داده نی ده لین نه وه چی به؟ ده لین من هه نه وه نه ده فارسیم بز بز نیدی زمانی نازام به لام نه وه گشت زمانی ده زانی و و لامیش ده دانه و، فرمانده که پی ده کنی ده لی به خوا وایه نافه رین

...

یازده هه مین شه هیدی سیدارهی بیدادی رژیمی نه گریسی پاشایه تی له شاری سر بریزی سه قرقی خویناوی ره سوول ناغای مه حمودی برای عه لیاغای جوانمردی خاوهنی گوندی میره دی که له بینی دووشاری سه قزو بانه هه لکه و توه و له برئوه له وسه رده مهدا رینگا و بانیکی باش نه ببو ثوتو میل بوهاتو چو که و به تاییه تی له باران به لهی پایزه وه که عرز ته ده ببو به هنی کویستانی به ناویانگی (که لیخان) تا مانگی گولان رینگای ثوتو میل ده بستراو بز ره خنگترن له حکومه تی په هله وی ده نانگوت که به فر که وته عرز تا به فر لاده چی شاری بانه سر به خویه.

به و هویانه وه گوندی میره دی کاروان به زو چاخانه و شوینی حسانه وه و

شاره زاتریبوو، له روزی گیرانه وه تا نه و شمه وی که شه هیدکرا پینکده و هاونان ببوین و ناموزگاری به نازایانه کهی سه باره ت به نیکوشان و کولنه دان و له سر داوای ماف رهوا رؤیشن و نه بزین له دوا رؤم دا نه شیبری تکی زوری هه ببوه. له بز نازای و لیزانی له ریزی نه فسهرانی به (شانازی) پلهی مایور ببو. سرگورد ضرغام زوری خوش ده ویست و به گالنه وه پیتی ده گوت من (۱۵) سال خویندو ومه و چه ندین سال ره نجم کیشاوه نیستا سرگورد و اتا مایورم چون توبه شه و نووسنی و بیدانی له لایه ن پیشه واه ببوی به هاوه پلهی من؟! شیخ نه مین له و لام دا ده گوت: هه مه و شتی نه زمویتکی هه به فرموو گه لاله به کی نیزامی بکشین که قه لایه ک بگرین بزانین بچوونی کامان راسته؟ یا جه نابت (۱۵) سال خویندو وه نیستا فرمانده و سر توکی مه حکمه مهی و من موحه که مه ده کهی و ده زانی که خوینده و رایم چه نده؟ فرموو هه ره له قانوون و یاساکانی نیزامی دا چه ند نه فسهر دانیش و پرسیاریان لی بکهن؟ نازای و جه ساره تی شیخ نه مین به راده به کببو که نه فسهره کافی خستبووه ژیر نه شیخی خوی و حورمه ت و ریزانی لی ته گرت زور جاران ده هاته لای و قسه یان ده کرد و هاچر جوابی و زانایی به کهی سریان سوره ده ما..؟ نه و نه فسهرانهی که نه وه شه هیدانیان له زیندانه وه بز مه بدانی سیداره کان ده برد و، نه و سر بازانه که دهوری شارو مه بدانیان دابوو، نه و خه لکانه که به نزکه سالاره پیاوی کورده وه هاتبوونه ده رو له مه بدانی مه رگدا شاهیدبوون به گشتی ده گریان. ناره تی شیخ نه مین که ده یگوت بزی کوردو کور دستان.. بزی پیشهوا، دوزن سرنه وی به نیمه سر بزرین گشتیانی مات کر دبوو گاله یان به مه رگ ده کرد و به سر بزری به وه بره و پیری زیانی هه تا هه تایی ده چوون.

نونه مین که مس شیخ سه دیق نه سعده دی بنه ناموزای شیخ مه مین ببو. شیخ سه دیق جوان چاکیکی بالا به رزو برو په بوهست و به شان و شکوو سوار چاک و نه نگیوه و له نازایه تی دا به ناویانگ ببو، نه ویش له هیزی پیشمه رگه دی کوماردا پلهی کاپیتانی به شانازی هه ببو، کاتی که حوكمی له سیداره دانیان پی راگه باند گوتبووی داخم نه وه به که به فیل گیرام و به فرمانی نامه ردیکی وه ک حمه رهزا ده کوڑیم، به لام من و هه زارانی وه ک من به قوربانی کور دستانین نیوه ش تاسه ر نای خون. کاتی له نهومی سره ره وه هینایانه خوارو هاته ژوره کهی نیمه خوا حافظیان لی بکات نه فسهری پالی پیوه نا که نه هیلی یته ژوره وه، شیخ سه دیق لی وه رگرا وه و زله به کی لی دا که په رده دی گویی نازاری دیت و چه ند روز له

نرکاندبووی «توکوردنیت، نگهار روله کوردبای لە تەنیشت منوه دایان دەنای. لە دایاکت بېرسە بزانە کوردى!؟ شىززادەی قارەمان شىرلانو ۋىرانە زىاو پالەوانانەش لە پاي سىدارەي يىداد لە نەتەوەو نىشىانى ئازىزى مالئاوايى كرد... دۇزمىنى كورد بە شەھىد كردى ئەوانو دە رۆزىك دواى ئەوانىش بە شەھىد كردى قافلە سالارى شەھيدان پىشەواي نەمر وابىن زانى كە ئاگرى شۇرىشى پېرۇز دامەركايدەوە... بەلام رىتىوارانى رىنگاى سورى شەھيدان پاش سالو نىويىك بى دەنگى و تى روانىن و وجان. بە كارامەمىيەكى نوى و گيانىكى بەتىن تەرەوھەنەوە مەيدان و خەبىت درېزەي كىشى، سەدان و هەزاران روله دېكە لە يىدادگا كاندا گولله باران كران و خۇپىنى ئالىان خاكى پېرۇزى نىشىانى رەنگاند، قۇچى قوربانى فە فراونىر دەبۇو، كارەساتەكان لە گۈرانى ئەۋىندارانو نۇوسراوهى نۇوسەران و شىعە شاعيراندا رەنگى دايەوهو كامەران گۇنى:

بىشىم نەدى لم خاڭە جوانە
خۇنۇناوى كوردى تىا نەرەنلى
يا چىبايەكى ئەم نىشىانە
ھەزاران مىشكى تىا نەنەنلى
بۇيە بە تەنبا ھەر دەنلى خۇپىن
بۇ شىعە كام ئەكم بە ھەموين..

كە ھەستىيارىكى دېكەش بە كوردى و بە كورقى دەلى:

خۇپىن رەزا، كەللە پەزا، روله كۈزا. خۇپىن رەزان خۇشە كە تاپۇر نەرەن. سۈپاس بۇ خودا و بۇ روله خۇپىن پاڭە كافى نەتەوەي كورد كە بە هەزاران قوربان و تۈران گەلەن ئىرمان رېتىنى نىڭىسى (٢٥٠٠) دۇو هەزارو پىنج سەدد سالەي شاھەنشاھىمان فەوتاندو خىستەنە زېلەن مېزۇرەوە. ئەمۇزۇش تزىك بە (١٠٠) مانڭ واتا ٥٠٠، ٣٦، رۆزە كە كوردىستان راپەرىيە قەلائى ئازادى و كانگاى ھىرای ئازادىخوازانى ئىرمانە و رېتىنى گلاؤو بى دىن و خۇپىن مىزى ئاخوندى و نىزامى دېكتاتورى مەزەھى نە توانىيەو ناتوانى، ورەي رولەي راستە قىنهى كوردىستان بشكىنى. دلىيام كە ھىزى بەھىزى كەل سەر ئەنجام ھىزى رەشى تاخوندىش دەفوتىنى... رىشەي زۇلم و زۇرى دېكتاتورى و يلايدەقى فەقىي بەلېزافى و فداكارى دەرتىنى. رەورەوەي مېزۇ بۇ ھېچ دېكتاتورى بەرەو پاش ناڭدەرىتەوە و رۆزەن رەشى سەدەي ناوهراست و حكۈومەقى كلىساو تاخونند نەيان توانى و ناتوانى لەپەر تېشكى زانست و حق وىسى دا بېتىنەوە، ئەتىلاو جەنگىزەوە لەلاكزۇ سەفەوی يەكانو پەھلەوی يەكانو ھېتىلەر و مۇسۇلىقى و لە بەرامبەر جەبرى مېزۇ وەڭ بەفرى ھاوبىن و دەتۈنەوە دەپىتۈنەوە...

دوکانى ھەبۇ بەو بۇنەوە ئاوهداو قەرە بالخ و مزگەوەت و فقى و مامۆستايى ئىبۇو. لە سەرەدەمى تېكۈشانى كۆمەلەي (ز. ك) دا گەرنىجىكى تايىھى بەو شۇيىانە درابۇو. گۈندى مېرەدى بەھۆتىزىكى بە كۆيىستانە كافى كەلىخان - كېلەشىن - شەك مەيدانى نەكەر رۆز - وەزەنەو... و چەند رىنگاى قاچاخەرى، كانگاى سات و سەددەي گەرمىن و كۆيىستان و بۇ بڵاوكەرنەوەي بېرى كوردايەقى و جولاندەنەوەي ھەستى نەتەوايەتى زۇر بە كەلەك و لەبارو ئىتمەش بە باشى كەلىكان لى وەرگەت، بە تايىھى كە رەسول ئاغا پىاپاينىكى بەزىيەك و وەج و ور يا نىشىماپەرەوە رو فىدا كارمان ھېتىاھى رېزى خەبات و تېكۈشانى سىياسىيەوە و ھەر ئەويش عەلیغايى بىرائى، گەرچى بىرگەورە و سەرۈك ئىلى بۇ بە داب و نەرىتى عەشايەرى دەبۇو زېرەستى كاكى بى، بەلام بە وشىارى گشت كارەكانى خىستە ئېر دەستى خۇي و كاكى ھەر بەناو سەرۈكى بۇو. سوارچاڭى و ولاخانسى و نەنگىبەي رەسول ئاغا بەناو بانگ و زۇر شىنى سەبىرى لى دەنگىزەنەو.. كاتى لە بىلەكانە كانى يىدادگا ھاتە خوارى و لە حەوشى زىنەن بەرەو دەرگا دەرۇيىشت سەرەي ھەلۈرى و رووى كرده ھەزەدە كەي ئىتمە گۇنى: ئىتمە ئەركى خۇمان بەجى ھېتىاپ رۇيىشتىن ئىۋە دەمېتىنەو، تو خوا كوردىفۇش مەبن ھەرگىز فارسى رەگەز پەرست بە دۆست مەزانىن. بە شەرف بىن. وەسىم ھەر ئەوهندەيە، بىرى كوردو كوردىستان. بىرى پىشەواي ئازىز.!

خۇپەنەرە خۇشەوېشت! بەم شىۋە بازدە سالارەپاۋى كورد لە شارى نەبەزى سەقز لە سىدارە دران، بەلام لە سەر حەوزە گەورە، بەرامبەر بە قەلائى سەردارى شەھىد حەممە حوسىن خانى سەردار، لەپى دەشتى ئەشىكتىنە لە شارى بوكانى بۇوكى رازاوهى مۇكىريانو مەلبەندى چاوجوانان و دەنگخۇشان و مەقام يېزىنىش سىدارەيەك ھەلخابۇو، بۇكى؟ بۇ رۆلەي قارەمانى بەرە شىز بەگى لە تايىھە فەيزوللا بەگى بۇ ماپورى بە دەست و بىرىدى ھېزى بەرگى، بۇ فەرماندەلى لېزان و بەرپىسى دلسۇزى حىزى دېمۈكراقى كوردىستان ئىران لە ناوجەي فەيزوللا بەگى بوكانو ھەوشارى پېشىوان بۇ عملى بەگى شىززادە ئەم سالارە پىاۋى كە خۇشەوېستى ھەمۇ ناسياوان و جىنگاى حورەمىتى دۇزمانىشى بۇو.. خاوهەنى گۈندى يەكشەوەي بە ناوبانگ و قارەمان و بىنەواتاي مۇكىريان بۇو.. ئېنسانىك كە ھەرگىز درۈى نەدە كردو رق ھەر لە درۈزنان و دووررووان بۇو. كاتى كە «سروان خاكسار» ئەفسەرلىكى سەنە لە وەختى لى پرسىنەو دا دەلى بۇ ئالائى كوردىستان بىرە يەك شەوهە و جىزىتىك بۇ گەرت كە ھەزاران كەس تىيدا بەشدارى كرد؟ لەوەلامدا گۇتبۇوی: چونكە «كوردم». خاكسار گۇتبۇوی «منىش كوردم». عملى بەگى شىززادە شىرلانە